

**Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum
Codicem Iustinianum locupletissimus**

... In Quartum Et Quintum Codicis Libr. Prælectiones / Additionibus Philippi
Decii ...

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Sponsalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95990)

De sponsalibus et arrhis sponsalibus et prorenetitis. Tit. i.

In glo. rubice, continetur, sicut dicit de commercio rerum, hic de commercio personarum.

1. Dos et arrhe sunt accidentalia matrimonii, non substantialia.
2. Sponsalia de futuro, quid significant.
3. Arrhis pro petenda vxore, quale remedium habeat.
4. Arrha an requirantur in sponsalibus, vel in matrimonio.

¶ Et prima.

Alii desponsate. Sponsalia de futuro dicitur possunt et eis renuntiare, h. d. ista lex. In gl. ibi, non fit pro hibito, et tunc desponsate est datus casus. In gl. eadem ibi, alias desponsata, et tunc est nominatiui casus. In ead. gl. ibi, eo. l. si. vel hic non interne nerunt arrhe, sibi scilicet hic loquitur quo ad substantialia, ibi quo ad accidentalialia, id est arrhas. Dicitur Intra de sponsa. c. i. quod dos et arrhe sunt accidentalia matrimonii, non substantialia: dicitur quod consuetudo et statuta circa substantialia matrimonii non possunt disponere: sed circa dos et arrhas sic. In ead. gl. ibi, c. desponsatas. Illud, c. loquitur de vxore, que vocatur sponsa antequam sit carnaliter cognita: hic vero loquitur de sponsalibus per verba de futuro dicta. Et not. quod dicimus sponsalia de futuro, non hoc significamus quod non sint sponsalia de presenti: sed quod matrimonium est de futuro contrahendum et hoc sentit hic Jaco. de ra. In ead. gl. ibi, d. futuro. Ista sponsalia que dicuntur de futuro, sunt dupliciter primo, per verba de futuro: ut puta punitur quod ego contraham tecum matrimonium. Secundo, per verba de presenti, que non possunt effectui habere de futuro, ut inter impuberes: ut extra eo. c. lib. vi. Querit hic L. y. vtrū dissolvens sponsalia, teneat alteri parti ad interesset: quod dicitur dices. j. cod. l. fin. ¶ Secundo queritur, vtrum vir pro petenda vxore habeat aliquod remedium, et dicitur sic. facit. l. si. ff. ad. erhib. Inno. videtur distinguere, quod aut loquitur in petitorio, aut in possessorio, si in possessorio, non cooperatur nisi sit matrimonium carnaliter consummatum: tamen hoc non videtur verum: quod videtur competere pro vxore interdictis adimpletione, d. l. si. vel interdictum de vxore exhibenda, quando dicitur ab alio, per dicta. l. quod videtur verum. ¶ Aut loquitur in petitorio: tunc aut in vxore, aut in sponsa de futuro, si in vxore, h. lo cum officio iudicis: si in sponsa, non ita videtur colligi ex dictis Inno. in c. et parte de rest. spolia. nisi accessisset sponsalibus iuramenti, propter quod officio iudicis vi compelli ad observantiam iuramenti: quod dicitur extra cod. c. et l. i. secundo. c. et requiritur. ¶ Et extra glo. hic, vtrū in sponsalibus vel matrimonio requirantur verba, videtur quod sic: extra cod. c. si inter. et de desponsa. impu. in. c. si. In contrarium videtur, ff. de verb. obli. l. si ita stipuler. si. veritas est quod requiritur verba et sunt de forma inter eos qui possunt loqui: tamen si pater loqueretur pro filia, et filia pateretur se sub arrharum, valeret matrimonium: vtrū not. extra q. si. hoc factum sponsalia vero de futuro potest pater contrahere pro filia: vtrū hic not. et habetis. j. ea. l. si pater.

¶ Et secunda.

Is qui puellam. Sponsa sponsum non tenetur vltra biennium expectare, h. d. c. Fallit in absentia necessarij. vtr. ff. de conu. col. sepe. fm. doc. et ad hoc debet reduci glo. c. et publico. de conu. contig. quod facit in arg. quod non tenetur expectare nisi p duos menses et circa: vbi expresse sperneret venire. In text. ibi, suis nupijs. scilicet futuris. In textus ibi, fundis, id est damni. unde non puniuntur circa arrhas.

¶ Et tertia.

Arrhis. Sponsalium obligatio committitur propter mori casus superueniens non immutat, h. d. Et hoc verum in obligatione, vel pena per se: sed committitur casus in committenda. vtr. ff. ad legem rho. diam. de tactu. l. si vchenda. si. d. iuris. fm. Dyn. qui ita not. in. c. p. catum. de reg. lib. vi. ¶ Hoc in pena que purgatur iure contrahentis in ea que purgatur iure delicti, vel contumacia: quia illa morte soluitur. vtr. ff. de iure fisci. l. eius qui delatorem.

¶ Si filia accepit virum sine voluntate patris, an possit petere a patre vtr. cam docet.

¶ Et quarta.

Pater. Sponsalia que pater contraxit pupille, et tutoris accedente consensu, non debet dissolvere: sed equari et adimplere, h. d. c. Pater potest desponsare filiam suam in vxorem: idem habes in iure canonico, in c. et testamento. extra q. si. ¶ In ter. ibi, consilium. no. quod consilium fecerit: paterque ead. contra stipulatur, et no. quod maior est affectio patris

1. quā tutoris. ¶ Ego quero, si puella sine patris voluntate accipiat maritum: vtrū possit petere a patre quod ei daret. Ista lex est arg. quod non sed contra vtrū expresse. quod filia possit erheredari, non datur de quo habetis ter. in. l. si. si emancipatus. ff. de cōtra tab. ¶ In cōtrarij videt casus. extra q. si. c. honorantur. Breuiter dicitur quod aut elegit maritū dignū: tunc debet dōtari a patre. ff. de actio. et oblig. l. obligamur. §. si. si indignus: tunc secus. arg. ff. de manumiss. vindict. l. si rogatus. §. si matrimonij. et hoc de iure canonico: sed de iure ciuili sita indistincte non est dotanda, facit quod notatur institui de nup. in pūne.

1. Defectus latentes quis scire non presumitur, nisi probetur.
2. Pena arrharum duplicandam: an habeat locum de iure canonico.
3. Pena apposta in contractu infirmum, licet non possit peti: tamen possit peti interesse.
4. An autē pena possit apponi inter extraneos, que hic sequuntur habentur supra ea. l. in lectura nona.

¶ Et quinta.

Mulier iuris. Si sponsa arrhas non vult nubere maior etate, arrhas restituit duplicatas, secus si nubere non potest vel habet iusta causam negandi. Idem in spōso. Et pena arrharum potest protendi vtrūque ad quadruplum, de expresse consensu partium, et non vltra. Alia vero pena in matrimonij vel sponsalibus non videtur si bilis. hoc dicitur. ¶ Item premittit ad euidentiā, quod arrhe possunt dari spōso, seu spōso, put partes sunt in concordia: possunt etiam interuenire hinc inde: sunt scilicet principalia dicta huius legis. ¶ In ter. ibi, mulier. prius dicta principalia de pena circa constitutionem arrharum constituta. ¶ In ter. ibi, iuris sui. Et est istud secundū dictū trimebre: nā aut mulier que accepit arrhas, est etatis legitime, aut non: et si non, aut est arrha data, sibi cūsi tutori, vel curatori, vel patri, et per eos statim tunc ipsi tenentur ad duplā, et hoc no. quod pater vel tutor non faciunt pupillū cadere in penam: quod est no. maxime in patre. ¶ In ter. ibi, arrharum. constitutarum ab eorū hoc continuo ter. cum si tamen apud doct. est magna qstio de tutore et curatore. ¶ In ter. ibi, id est no. duplum dici simplicem. ¶ In ter. ibi, simplicem. istud vadit ad id quod dicitur de duplo. ¶ In gl. idem dicam. hoc intelligit do. Richard. quando tutor et se facturi et curatorem, et p. cum sit et alia secus: quia id quod fecit ex necessitate officij non obligat eum, nisi tunc toto nomine: vtrū l. pot. mortem. ff. quando ex facto tutoris: quod videtur mihi equū. nisi ille tutor sit de personis continetis hic in litera. ¶ In ter. ibi, que ita, secundū dictū dicit, quo dicitur quando matrimonium est impossibile, non habet locū pena arrharum. ¶ In gl. conditione ob causam. ibi, propter scelus. in dicit quod non est differtia vel sceleris, vel ignoranter: nisi ratio est in finibus sponsalium secundū doc. Et adde quod no. in authen. de incest. nupt. si. facit quod no. de his qui not. inf. l. liberorum. ¶ In ter. ibi, his illud quoque. Tertius dictum, in quo dicit, quod causa de nouo emergens in re vel in notitia, non excusat a pena. ¶ In ter. ibi, propter turpe. hoc vide extra de iure iurando. c. quemadmodum. ¶ In ter. ibi, religionis. vtrū quia spōsus factus est hereticus: ideo spōsa eū habere dedignatur vel non vult nudus in lecto iacere, secundū L. y. ¶ In ter. ibi, probatum. no. quod non presumitur quis scire latentes defectus, nisi probetur. ¶ In ter. ibi, impurare, scilicet sceleris ipsi. non autem intelligit directe gl. scientia vnius noceat alteri. ¶ In ter. iter reuertit. no. paria d. nouo p. duei, vel vtrā de nouo in cognitione

¶ Requiritur vba. In vtrū qd posuit in apost. ad istum post euz in l. i. post princ. ver. sponsalia de futuro. in apost. in eo. ver. §. c. tit. in j. lec. nec notat digna aliqua in hac secunda lectura repetere constituit, poterit emilector ad pcedentē lecturā facilem habere recursum. Cellus.

Baldus super Quinto Codicis:

beduci. facit et de excep. c. pastoralis. ¶ In
ter. ibi. que omnia. Quartum dictum. in quo ex
quat spolum et spolum. et dicit eos esse pares
circa penam. ¶ In ter. ibi. quadrupli. Quintum
dictum. in quo dicit qd secundum moderationem
legalem pena vadit ad duplum. sed per conen
tionem partium potest extendi ad quadruplum.
¶ In ter. ibi. extra penam. Sextum dictum.
in quo dicit qd matrimonium non potest adhi pe
na nisi secundum definitionem legalem. facit. ff. de
ob. obl. l. si ita stipulatio facta. ¶ In ter. ibi.
cū contrahēdis. ratio proximi dicti. ¶ Quere
ro. vtrū de iure canonico pcedat ista pena ar
rharum. de hoc sunt gl. iuris canonici contra
riam extra de sp. c. gēma. dicit qd nō extra
de conuer. coniug. c. ex parte. dicit gl. qd hoc est
verum: qd hoc non reperitur per ius canonicū
immutatur: hoc tenet Inno. in d. c. gēma.
probo per rationē: qd si sic non esset. frustra in
terueniret arrha: quod est ridiculum: nam cū iste
contractus arrharum sit introductus a iure. de
bet aliquid operari: tu dices. que est differe
ntia inter arrham. et penā. Quidā dicunt qd dif
ferunt quantitate: qd arrha est minor quam pe
na: ergo si apponeret pena moderata. teneret
adiectio pene scdm l. yn. ¶ Bene ueritas
est qd ideo aliud est in arrha: quia arrha est
preambulā ad matrimonium contrahendum:
et quia contractus arrharum non debet esse fru
stra introductus: qd ista pena est approbata a
iure: et venit secundum naturam contractus.
Sed alia pena extrinseca mrimoniū est ac: et
ideo nō procedit: sic nō potest alia ratio red
di. satis est p ratione qd lex sic statuit. vt. l. pro
spect. ff. qui et a qui. ¶ Tercio queritur: vtrū
licet pena nō possit peti: an tamē peti possit
interesse. gl. sunt cōtrarie: nā in l. si stipuler. de
verb. obl. dicit gl. qd non. in l. titia. eo. tit. x. ff.
de sponsa. l. h. dicunt gl. qd dicit do. Wyn. qd
interesse damni potest peti: sed nō interesse lucri
dicit do. Bar. qd nullū interesse potest peti: qd
stipulatio est cōtra bonos mores: vt in d. l. ti
tia. et d. ager de dolo. si sit dolus. scdm eum. qd
dictū est ridiculosū in vtrāq. parte: nam id qd
dicitur qd est cōtra bonos mores. est verū de
appositione pene: sed nō de pmissione nuben
dis. qd de pedit petitiō ad interesse. Item si
posset interesse in actione de dolo. est ne tur
pis illa stipulatio si doli nō cōmittit. ridiculū
est dicere qd si turpis. imo est honestissima: vt
ff. ind. solui. l. nouissima. et id mihi placet dictū
Wyn. ¶ Tercio querit. vtrū inter extraneos
possit adhi pe. glo. hic. et in l. titia. dicunt qd
sic. Sed docto. dicunt qd si quidē sunt tales ex
tranei. qd ab eis non dependeat matrimoniu:
tunc tenet matrimoniu. Si vero in eadē pote
state sunt nuptie: tunc fecus. argumen. de cōdi
tionibus et demonstrationibus. l. heres meus.
§. si. et. tit. l. vnica. ¶ Quarto queritur: num
quid lex nostra vendicat sibi locū in arrhis cō
fessatis. dicit Bar. qd ista lex requirit vian tra
ditionis: tamē illa traditio pbatur per cōfesa
sum. nisi contrariū probaretur. vt. ff. de po. l. pu
bica. §. si. vult ergo dicere qd si appareret qd non
interuenisset vera traditio. non haberet locū
hec lex. et idem scdm eum in arrhis promissio
re hac. l. ver. extra. credo hoc esse verū: qd licet
que dicit extra definitionē. intelligit. id est ex
tra moderationē: vnde dico qd in arrhis pmiss
is. ille qd promittit tenetur liberare a promissio
ne. ecce simpli: et soluere tantundem. ecce du
plum: qd promissio et solutio equiparantur: vt
j. ad legem falcid. l. si. et idem credo in alijs
confessatis: nā ex tali confessione oritur actio
ad numerandū. vt. j. de do. promiss. l. si volunta
te. ¶ Quere. vtrū in arrha que consistit in
specie. habeat locū hec lex. dicit do. Bar. qd
non: qd in speciebus non cadit duplicatio. tru
sa est: qd est casus. j. tit. pro. l. vnica. nam
ibi loquitur in pignore constituto loco arrharum:

et tamen consistit in specie: et habet locum ex lex. nec est verum qd spe
cies nō possit duplicari: qd verū est in alio: tu specieris in estimatio
ne fieri. l. si cū exceptione. §. quadrupli. ff. qd metus cā. ¶ Quere
ro hic. vtrū hec lex habeat locū in arrhis hincinde datis. Bar. dicit
qd non: in l. titia. de verb. obl. §. y. dicit contrarium in vna. q. Tunc
qd dicit l. yn. qd hec lex habet locum: siue arrhe interueniant ex vna
parte tantum. siue ab vtrāq. et eadem est ratio.

¶ Si recto pronuncie. vel ad eum pertinentes sponsalia de
derit arrhas. Et. ij.

- 1 Participes. qui dicantur esse.
- 2 Prohibito non habet causam perpetuam. sed temporalem.
- 3 Contractus in iuri a tyrannico et ceteris quibus contractus pro se. vel
pro amicis eorum. an sint rati.
- 4 Officiales. an teneantur ex facto aliorum domesticorum. vel con
suetudinum.
- 5 Terror in personam parentis. videtur etiam terrere personam de
scendentis. et contra.

¶ Lex vnica.

Quis in potestate. Inuidit
tes: qd primo loquitur de sponsalibus contractibus
gerente publicam administrationem. Secundo loqui
tur de sponsalibus contractibus cum suis eo imminere.
Tercio. permittit dicta sponsalia cōmandi officio finito. et im
pimento cessante. secunda ibi. quod ita. et tertia ibi. impleri. Et tria di
cit. primo. qd sponsa que recepit arrhas a rectore pronuncie. si nō vult
nubere non restituit arrhas duplicatas: sed lucratur acceptas. Idē
si nō cōtrahit cum ipsa. sed cū suis eo imminere: finito vero officio.
si sponsalia ipse placet. potest ad matrimoniu procedere. et sponsalia cō
firmari. h. d. ¶ In ter. ibi. pignora. id est arrhas. vel pignora loco ar
rharū. ¶ In ter. ibi. reddēda. id est dicit si noluerit reddere. potest
tamen sibi retinere. ¶ In ter. ibi. qd ita. hic extendit dictum suum. et
facit. ff. de offi. p. l. senatus. et de iurisdic. omni. iudi. in l. qd iurisdic
tioni. ¶ In ter. ibi. participes. illi intelligunt esse de eadē parte.
qui ad eundē effectū tendunt ope. cōf. io. et fauore. facit. c. l. de penis.
in cle. ¶ In ter. ibi. nō veramus. qd prohibitio non habet causam
perpetuā. sed temporalem. myt. ff. de verb. obl. l. si stipuler. ¶ In ter.
ibi. accedat. postea tēpore cōpetenti cum cessat metus. et suspitio me
tuedi. ¶ In ter. ibi. lex precipue facit cōtra tyrannos. qui cōtrahit cō
tractus p se. vel pro amicis eorū. vt tales cōtractus non sint rati. eo
dem modo possemus dicere de statutis que tēpore tyranni sūt sub
nomine populū: qd statuentes nō habens libertatem statueret pre
sumunt facere ob metū eo ipso qd faciunt metu tyranniceus si mo
tu proprio: vt ibi dum dicit gbus. et c. Et bene ueritas oia que continent
defectū vel vitiatū tyranni. eo dīte operam. presumunt facta me
tu. et nō valent: vt hic. et s. de iacrosan. eccle. l. de cernimus. fm Bar.
¶ In gl. ibi. l. si quis officiu. Sed ista regula obtrinet in perpetuo p
hibitis: vt cōtrahere mrimoniū cum forore: vbi ergo prohibet cons
sequens. antecedeas perpetuo phibetur. secus vero in his qd nō sunt
prohibita perpetuo sed ad tēpus: vel hoc ideo qd suprenempōica
confirmant: fm Wyn. de quo dicit vt hic. no. p. Wyn. ¶ In gl. ibi. de
di. in fi. no. optima gl. pro officialibus. qui nō restitunt ex facto alio
domesticorū. vel consuetudinum: siue tale factum sit delictum. vel cō
tractus: nisi officialis principalis ad hoc operā prebuerit. ¶ In ter.
argu. et in ista. l. de terrore. et terrore in personam parentis. vt etiam
terrere personā descendentis. et cōtra. Quidē ille qui per torturam
patris confitetur: vel qui confitetur propter torturā filij. dicitur cōfessus
in tormentis: et non debet stare confessioni simplici. nisi inuenit ple
uerantia. et totus iste ter. facit ad hoc optime. ad idē facit. ff. de cōf.
et demon. l. heres meus. in fi. et ff. si quadru. pau. de d. l. i. facit ad hoc
multum bene quod not. ff. de inin. l. ex comelia. in glo. mag.

¶ De dona. ante nup. vel propter nup. ex sponsalibus. Et. iij.

- 1 Confessio receptionis dotis fit quatuor modis.
- 2 Cautela. vt semper maritus dotem confessatam possit repetere.
- 3 Donatio inter sponsos. an requiratur traditio.
- 4 Confessio dotis non recepte. an confirmetur sicut donatio.

¶ Lex prima.

Multum interest. Quod sponsus
nauit. potest in dotē recipere. et ad eius restitutionem
se efficaciter obligare: qd vero non dedit. nec rece
pit. cōf. tendo se recepisse nil agit. h. d. et h. duo di
cta. qd sunt nobilissima. ¶ In ter. ibi. vtrū. l. c. fun
re. ¶ In ter. ibi. dotem. l. simulam. ad hoc finem vt videatur. et c.
In ter.